

การพัฒนาต้นแบบกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น
ของชาวภูไทบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
The Development of Comunity-based Tourism Activity
Prototype Based on the Local Wisdom of Phutai People,
Ban Phon, Phon Sub district, Khammuang District,
Kalasin Province

เดมิตร ใจบุญ, วีระนุช แยมยิม, พรสวรรค์ ศิริกันจนารณ์ และสัชชัย เกียรติทรงชัย
Demit Jaiboon, Weeranuch Yamyim, Pornsavar Sirikanjanaporn and Sanchai Kiatsongcha
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
Loei Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Demit_m@windowslive.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว 2) ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการ ในการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวของชาวภูไทบ้านโพน 3) พัฒนาต้นแบบกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโพน และ 4) ประเมินต้นแบบกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

- ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชาวภูไทบ้านโพน ประกอบด้วย 1) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว 2) กิจกรรมการท่องเที่ยว 3) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 4) การอำนวยความสะดวก 5) ที่พักแรม และ 6) การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว
- พฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว พบว่า ส่วนมากท่องเที่ยวกับเพื่อน/เพื่อนร่วมงาน (ร้อยละ 72) เพื่อซื้อของฝาก (ร้อยละ 61) โดยการหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 57)

* ได้รับบทความ: 16 พฤศจิกายน 2565; แก้ไขบทความ: 30 มีนาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 30 มีนาคม 2566
Received: November 16, 2022; Revised: March 30, 2023; Accepted: March 30, 2023

ความต้องการของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการเข้าเยี่ยมชมศูนย์การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมผู้ไท ผ้าไหมแพรวา

3. ต้นแบบกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโนน ได้แก่ กิจกรรมเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมการทอผ้าไหมแพรวา การจักสาน การปลูกพุทรา และกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตชาวภูไทบ้านโนน

4. การประเมินผลต้นแบบกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโนน พบว่า กิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนเกิดความตระหนักและรักษาสืบทอดเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างความภาคภูมิใจต่อภูมิปัญญาของท้องถิ่น มีการกระจายรายได้สู่ชุมชน ผลกระทบที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นที่รู้จักมากขึ้นอย่างแพร่หลาย และเหมาะสมเป็นต้นแบบของกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับชุมชนอื่น

คำสำคัญ: ต้นแบบการท่องเที่ยว; พฤติกรรมการท่องเที่ยว; ศักยภาพการท่องเที่ยว

Abstract

The objectives of this research were; 1) to study the potential of tourism management, 2) to study behavior and need for developing tourism activities in Ban Phon, 3) to develop a model of community-based tourism activities is based on the local wisdom of the Phu Thai people in Ban Phon, and 4) to evaluate the model of community-based tourism activities is based on the local wisdom of the Phu Thai people in Ban Phon, Phon sub-district, Kham Muang district, Kalasin province. Research and development methodologies were used analyze approximate data. Statistics used were percentage, frequency, and qualitative data analysis by content analysis.

The results showed that:

1. The potential tourism management is based on local wisdom of the Phu Thai Ban Phon people consists of 1) tourist attractions, 2) tourism activities, 3) access to tourist attractions, 4) facilitation, 5) accommodation, and 6) additional tourism services.

2. The tourism behavior of tourists were found that most of them travel with friends/colleagues (72%), to buy souvenirs (61%), to search for information about tourist attractions from the Internet (57%), and visit the Phu Thai - Phrae Wa Silk museum.

3. The Model of community-based tourism activities is based on the local wisdom of the Phu Thai people in Ban Phon by participatory learning activities on Praewa silk weaving, basketry, jujube planting and the way of life of the Phu Thai people in Ban Phon.

4. The Evaluation of the model of community-based tourism activities is based on the local wisdom of the Phu Thai people in Ban Phon, it was found that the community-based tourism activities created a participatory process in determining tourism activities. The people awareness and preservation of local identity and culture create pride in local wisdom. There is a distribution of income to the community. Local wisdom products are widely known, and the model of community-based tourism activities is based on local wisdom is suitable for other communities.

Keywords: Model of tourism; Tourism behavior; Tourism potential

1. บทนำ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในระยะที่ผ่านมา เกี่ยวเนื่องมาจากรัฐบาลได้มีนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้น ซึ่งมีหน่วยงานที่เป็นองค์กรมหาชนเข้าไปช่วยสนับสนุน เช่น องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้นโดยมีหน้าที่เข้าไปช่วยส่งเสริมการทำงานให้องค์ความรู้ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการและดูแลการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561) ถ้าหากจะกล่าวถึงเสน่ห์ของการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นคือความเป็นอยู่วิถีชีวิตของคนในชุมชน วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมการแต่งกาย อีกทั้งยังรวมถึงประเพณีของชุมชนที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งแต่ละชุมชนจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับ

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ความเชื่อภูมิภาค การย้ายถิ่นฐานมาจากชนเผ่าต่างๆ มาตั้งแต่ยุคเริ่มต้นของการก่อตั้งชุมชนโดยตัวอย่างการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่พบมาก เช่น การท่องเที่ยวชุมชนชาวเลหรือชาวประมงชุมชนเกาะปันหยี เกาะหลีเป๊ะ เป็นต้น (กัญญาณัฐ พงศ์ธนศากิน, 2561)

ส่วนการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโฮมสเตย์ของบ้านสีกายเหนือ จังหวัดหนองคาย ส่วนหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ เขื่อนลำปาว สะพานเทพสุตา แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขมิ้นชีวิตร ได้แก่ วัดวังคำ พิพิธภัณฑสถานโบราณวัตถุ พระธาตุยาคู เมืองฟ้าแดดสงยาง พุทธสถานภูสิงห์ พุทธสถานภูค่าว ชุมชนบ้านโคกโก่ง ตำบลกุดหว้า อำเภอภูผามาศ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ โครงการพระราชดำริห้วยลำพะยังภูมิพัฒน์ เป็นต้น สำหรับชุมชนบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัด

กาฬสินธุ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งได้จัดการท่องเที่ยวชุมชนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในช่วงแรก ได้แก่ การเที่ยวชมศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านหัตถกรรมการทำผ้าไหมแพรวา การทำเครื่องจักสาน สิ่งของเครื่องใช้ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโนน การแต่งกายชุดภูไทถ่ายภาพการเรียนรู้ภาษา ภูไท การเที่ยวชมสวนเกษตร เป็นต้น

นอกจากนี้ ในชุมชนยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร ที่พัก ร้านจำหน่ายของที่ระลึก การรักษาความปลอดภัย อินเทอร์เน็ต และที่พักโฮมสเตย์ แม้ว่าชุมชนชาวภูไทบ้านโนน จะมีการจัดการท่องเที่ยวเป็นระยะเวลานานแล้ว แต่การเก็บข้อมูลภาคสนามเบื้องต้นพบว่า การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวยังใช้รูปแบบเดิม ไม่ดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มลดลง และการดำเนินการมีลักษณะต่างคนต่างทำ นอกจากนี้ ยังพบว่าในชุมชนชาวภูไทบ้านโนน ยังมีภูมิปัญญาด้านอื่นๆ ที่สามารถพัฒนาและต่อยอดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟชาวภูไท ซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์ของชาวภูไท คือ ผู้ร่วมงานแต่งกายด้วยชุดภูไท พิธีกรรมเฝ้า ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกำลังใจแก่ผู้เข้าร่วมพิธีกรรม สถาปัตยกรรมบ้านภูไทมีความแตกต่างจากที่อื่น คนตรีชาวภูไทที่มีจังหวะและท่วงทำนองเฉพาะตัว เป็นต้น แต่ภูมิปัญญาดังกล่าวยังไม่ได้นำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว

ดังนั้น จึงควรได้นำภูมิปัญญาเหล่านี้มาเพื่อพัฒนาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคที่เกี่ยวข้อง แต่ในสภาพความเป็นจริงยังไม่มี การนำเอาภูมิปัญญาต่างๆ เหล่านี้มาใช้เป็นกิจกรรมท่องเที่ยว โดยชุมชน บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโนน ตำบลโนน อำเภอดงคำมวง จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมท่องเที่ยวของชาวภูไทบ้านโนน ตำบลโนน อำเภอดงคำมวง จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อพัฒนาต้นแบบกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโนน ตำบลโนน อำเภอดงคำมวง จังหวัดกาฬสินธุ์
4. เพื่อประเมินต้นแบบกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโนน ตำบลโนน อำเภอดงคำมวง จังหวัดกาฬสินธุ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development: R & D) ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถาม วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth interview) การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) และการประชุมระดมความ

คิดเห็น (Brainstorming) มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวบ้านโปง แต่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของกลุ่มตัวอย่าง ที่มาท่องเที่ยวในชุมชนเนื่องจากไม่มีการจดบันทึกรายชื่อนักท่องเที่ยวไว้ จึงคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ W. G. Cochran (1953, p. 178)

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามมีจำนวน 100 คน เชิงคุณภาพ ได้แก่ กลุ่มเป้าหมาย สัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน นักท่องเที่ยว ประชาชนในเขตพื้นที่บ้านโปง ตำบลโปง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 คน กลุ่มเป้าหมายสนทนากลุ่ม แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ประกอบการ ได้แก่ พ่อค้าและแม่ค้าในแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการด้านที่พัก ผู้ประกอบการร้านอาหาร และกลุ่มที่ 2 กลุ่มภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสิ้นจำนวนกลุ่มละ 10 คน และกลุ่ม ประชุมระดมความคิดเห็น ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้จัดกิจกรรมในชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยว ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนชาวภูไทบ้านโปง ตำบลโปง อำเภอคำม่วง

จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำมาพัฒนาต้นแบบกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโปง ตำบลโปง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว ในชุมชนชาวภูไทบ้านโปง ตำบลโปง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ประเด็นการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการประชุมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยว และการพัฒนาต้นแบบกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโปง ตำบลโปง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

4. การดำเนินการวิจัย ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยว บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมท่องเที่ยวของชาวภูไทบ้านโปง ของแหล่งท่องเที่ยวจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ขั้นตอนที่ 2 การประชุมเชิงระดมความคิดเห็น การพัฒนาต้นแบบกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโปง ตำบลโปง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนทดลองใช้ต้นแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโปง และขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนประเมินผลการใช้ต้นแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโปง

5. การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา การเก็บข้อมูลในแต่ละครั้ง

บันทึกข้อมูลอย่างละเอียดแล้วนำมาจัดเป็นหมวดหมู่และตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องครบถ้วนตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยสรุปแล้วจึงนำเสนอรายงานผลการวิจัยแบบบรรยาย ส่วนในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติความถี่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีดังนี้

1. ผลการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชาวภูไทบ้านโนนตำบลโนน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวในชุมชนชาวภูไทบ้านโนน มีจำนวนมาก ทั้งประเพณี วัฒนธรรม และศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมผู้ไทผ้าไหมแพรวา และประเพณีบุญบั้งไฟ ซึ่งจะจัดขึ้นสัปดาห์สุดท้ายของเดือนพฤษภาคมของทุกปีดังกล่าวคำสัมภาษณ์ดังนี้

“ชาวภูไทบ้านโนนเป็นคนที่ชอบเข้าวัดฟังธรรมทำบุญทำทานรักษาศีลมีภาษาพูดที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะ มีการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมมาสู่ลูกหลานในการประกอบอาชีพจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทอผ้าไหมแพรวา ลวดลายต่างๆ การทำเครื่องจักสานขึ้นมาใช้เองในการใช้ทำมาหากิน และด้านประเพณีต่างๆ ตามฮีต 12 คอง 14 ซึ่งประเพณีที่มีชื่อเสียงของบ้านโนนก็คือประเพณีบุญบั้งไฟ จะจัดขึ้นทุกปีประมาณเดือนพฤษภาคม” (ผู้นำชุมชน, การสัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2563) ซึ่งสอดคล้องกับปราชญ์ชาวบ้าน

ได้กล่าวว่า “ประมาณปี 2520 ในหลวงรัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในหลวงรัชกาลที่ 9 เสด็จเยี่ยมพสกนิกรที่อำเภอคำม่วง ชาวบ้านโนนประมาณ 20 คน ได้เข้าเฝ้ารอรับเสด็จ โดยแต่งกายชุดพื้นเมือง ภูไท และหมสไบ แพรวาสีแดง เมื่อเสด็จฯ ทอดพระเนตรเห็นเช่นนั้นก็สนพระทัยในความงดงาม ประณีตและความเป็นเอกลักษณ์ของผ้าแพรวา พระองค์ฯ ทรงรับการทอผ้าไว้ในโครงการศิลปาชีพพิเศษ ได้พระราชทานเส้นไหมมาให้แก่ชาวบ้านโนน เพื่อทอผ้าไหมแพรวา ชาวบ้านช่วยกันทออย่างสุดฝีมือเพื่อนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ณ พระราชวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อตัดฉลองพระองค์ หลังจากนั้นศูนย์ศิลปวัฒนธรรมผู้ไทผ้าไหมแพรวาบ้านโนนจึงเป็นศูนย์การเรียนรู้การทอผ้าไหมแพรวา ตั้งแต่นั้นตอนเริ่มต้นการทอผ้าไหมจนถึงได้ผลผลิตออกมาเป็นผ้าไหมแพรวาลวดลายต่างๆ ซึ่งมีมากกว่า 70 ลวดลาย และแม่ใหญ่คำสอน สระทอง ก็ได้รับรางวัลศิลปินแห่งชาติ ปี 2559 สาขาทัศนศิลป์ (ประณีตศิลป์-ทอผ้า) และชาวบ้านโนนในปัจจุบันก็ยึดอาชีพการทอผ้าไหม การทำเครื่องจักสาน การปลูกสวนพุทรา การทำการเกษตร ในการดำรงชีวิต” (ปราชญ์ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2563)

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity) ชาวภูไทบ้านโนน ตำบลโนน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การเรียนรู้การทอผ้าไหมแพรวา การเที่ยวชมสวนพุทรา การเรียนรู้การทำเครื่องจักสาน การแต่งกายชุดภูไทถ่ายภาพ การฝึกพูดภาษาภูไท ดังคำสัมภาษณ์

ของ ผู้นำชุมชน ได้กล่าวว่า

“ผ้าไหมแพรวาบ้านโพน ถือว่าเป็น ราชนิแห่งใหม่ วิธีการทักทอค่อนข้างยาก มีขั้นตอนในการดำเนินการพอสมควร กว่าจะออกมาเป็นผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมแพรวา สำหรับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่เดินทางมายังบ้านโพน กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชอบและสนใจ คือ ขั้นตอนต่างๆ ของการผลิตผ้าไหมแพรวา ตั้งแต่การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การสาวไหม การย้อมผ้า การทอผ้าไหมแพรวา เพื่อให้ออกมาในรูปผลิตภัณฑ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น สไปแพรวา เสื้อแพรวา ผ้าชิ้นแพรวา กระเป๋า พวงกุญแจ ผ้าขาวม้า นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมการเรียนรู้การทำเครื่องจักสาน และการเรียนรู้สวนเกษตรพุทรา ลูกโต รสหวาน อีกด้วย” (ผู้นำชุมชน, การสัมภาษณ์, 3 กันยายน 2563)

ซึ่งสอดคล้องกับ ชาวบ้าน ได้กล่าวว่า “กิจกรรมท่องเที่ยวบ้านโพน แต่ก่อนมีนักท่องเที่ยวมากันเยอะและมีหลายกิจกรรมที่ชุมชนได้มีส่วนร่วมให้การต้อนรับด้วย ประมาณว่าชาวบ้านก็จะเปิดบ้านทำเป็นโฮมสเตย์ แต่ปัจจุบันนักท่องเที่ยวน้อยลงมาก กิจกรรมที่เห็นนักท่องเที่ยวมากก็จะเป็นกิจกรรมการชมและเรียนรู้การทอผ้าไหมแพรวาค่ะ”(ชาวบ้าน 1, การสัมภาษณ์, 3 กันยายน 2563) เช่นเดียวกับ ชาวบ้าน กล่าวว่า “กิจกรรมหลักๆ ของผู้เดินทางมาท่องเที่ยวบ้านโพน อาจมาเป็นกลุ่มเล็กๆ หรือคณะใหญ่ คือ กิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนรู้ขั้นตอนการผลิตผ้าไหมแพรวา การเรียนรู้การทำเครื่องจักสาน การเรียนรู้ปลูกพุทรา การแต่งกายด้วยชุดภูไทถ่ายภาพ การฝึกพูดภาษาภูไท” (ชาวบ้าน 2, การสัมภาษณ์, 3 กันยายน 2563)

ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Access) ระบบการคมนาคมขนส่งในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ดังคำสัมภาษณ์ของ ผู้บริหารท้องถิ่น ได้กล่าวว่า “การเดินทางไปมายังบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอดงคำมวง จังหวัดกาฬสินธุ์ นอกเหนือจากรถส่วนตัวก็จะมีรถตู้สายกาฬสินธุ์-อุดรธานี และรถประจำทางกาฬสินธุ์ – อำเภอสว่างแดนดิน” (ผู้บริหารท้องถิ่น 1, การสัมภาษณ์, 4 กันยายน 2563)

สอดคล้องกับ ผู้บริหารท้องถิ่น ได้กล่าวว่า “การคมนาคมจากตัวเมืองกาฬสินธุ์มายังบ้านโพน ซึ่งมีระยะทางประมาณ 70 กิโลเมตร ส่วนมากจะขับรถส่วนตัวมาเอง มาซื้อของฝากของที่ระลึกและเดินทางกลับไป สำหรับผู้ที่ไม่มารถส่วนตัวก็มีรถประจำทางคอยให้บริการ รถประจำทางรอบเช้าจะผ่านประมาณเก้าโมงเช้า รอบบ่ายจะผ่านประมาณบ่ายสองของทุกวัน ส่วนรถตู้จะผ่านทุกๆ 2 ชั่วโมงของแต่ละวันทั้งไปและกลับค่ะ” (ผู้บริหารท้องถิ่น 2, การสัมภาษณ์, 4 กันยายน 2563)

ด้านการอำนวยความสะดวก (Amenity) มีความสะดวกสบายในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร และการบริการอื่นๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว ดังคำสัมภาษณ์ดังนี้ “มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งตั้งอยู่ที่ศูนย์ศิลปาชีพผ้าไหมแพรวา มีพนักงานและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลโพนที่ได้รับมอบหมายมาคอยให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว มีปั้มน้ำมันตำรวจอยู่ตรงข้ามห้องน้ำสะอาดพอใช้ได้ แต่มีจำนวนน้อยไปหน่อย มีร้านจำหน่ายสินค้าเบ็ดเตล็ด ร้านอาหารจะมีแบบร้านอาหารตามสั่ง ร้านก๋วยเตี๋ยว คอยให้บริการ

นักท่องเที่ยวอยู่ประมาณ 3-4 ร้าน ในชุมชนด้วยครับ” (นักท่องเที่ยว, การสัมภาษณ์, 4 กันยายน 2563)

ด้านที่พักแรม (Accommodation) เป็นแบบชั่วคราวหรือค้างคืนที่มีให้บริการแก่นักท่องเที่ยว มีความสะอาด ปลอดภัยและได้มาตรฐาน ดังคำสัมภาษณ์ของ ภาคิที่เกี่ยข้อง ได้กล่าวว่า “เรื่องที่พัก สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมา ส่วนมากจะพักแบบโฮมสเตย์ ในหมู่บ้านจะมีกลุ่มบ้านพักโฮมสเตย์ประมาณ 20 กว่าหลังแต่ละหลังจะอยู่ได้ประมาณ 3 คนบ้าง 4 คนบ้าง 5 คนบ้าง แต่บ้านหลังหนึ่งรองรับได้ไม่เกิน 6 คน อัตราค่าบริการที่พักคนละไม่เกิน 600 บาทรวมอาหารเช้าที่พาก็สะอาดใช้ได้ มีการทำความสะอาดอยู่เสมอ รวมทั้งมีการตรวจคุณภาพอยู่ทุกปีค่ะ” (ภาคิ, การสัมภาษณ์, 5 กันยายน 2563)

สอดคล้องกับ ผู้นำชุมชน ได้กล่าวว่า “การเข้าพักแรมของนักท่องเที่ยวจะประสานมายังกลุ่มบ้านพักโฮมสเตย์ ซึ่งเราจะมีบ้านพักโฮมสเตย์ของชาวบ้านตั้งแต่ หมู่ 1-5 ของบ้านโพน ประมาณ 26 หลังที่เข้าร่วมโครงการ จะผลัดเปลี่ยน หมุนเวียนตามจำนวนนักท่องเที่ยว หลังหนึ่งพักได้ไม่เกิน 6 คน อัตราค่าบริการรวมอาหารเช้าคนละ 600 บาทครับ” (ผู้นำชุมชน, การสัมภาษณ์, 5 กันยายน 2563)

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของนักท่องเที่ยว

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	27	27.00

ด้านการบริการเสริมทางการท่องเที่ยว (Ancillary Services) มีการบริการเสริมทางการท่องเที่ยว ได้แก่ สัญญาณอินเทอร์เน็ตใช้สัญญาณ WiFi ของร้านจำหน่ายสิ่งของที่ระลึก มีโรงพยาบาลชุมชน มีตู้กดเงินธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน ธนาคาร ธกส. และมีไปรษณีย์เอกชน (Flash Express) ดังคำสัมภาษณ์ของภาคิที่เกี่ยข้อง ได้กล่าวว่า “ในเขตพื้นที่บ้านโพน ตำบลโพนมีโรงพยาบาลชุมชน ไม่มีธนาคารแต่มีตู้กดเงินเอทีเอ็ม มีบริษัทไปรษณีย์เอกชน ส่วนสัญญาณอินเทอร์เน็ตก็จะมีตามร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกค่ะ” (ภาคิ, การสัมภาษณ์, 6 กันยายน 2563)

สอดคล้องกับ ผู้นำชุมชน ได้กล่าวว่า “บ้านโพน ตำบลโพน มีโรงพยาบาลชุมชนตั้งอยู่ใกล้กับเทศบาลตำบลโพน มีตู้กดเงินเอทีเอ็ม ธนาคาร ธกส. ธนาคารออมสิน และธนาคารกรุงไทย และมีบริษัทไปรษณีย์เอกชนอยู่ทางเข้าหมู่บ้าน ส่วนสัญญาณอินเทอร์เน็ตก็มีบางจุดตามร้านค้าต่างๆ ค่ะ” (ผู้นำชุมชน, การสัมภาษณ์, 6 กันยายน 2563)

2. ผลการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมท่องเที่ยวของชาวภูไทบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามตารางดังนี้

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	27	27.00
หญิง	73	73.00
รวม	100	100.00
อายุ		
20 ปีหรือต่ำกว่า	12	12.00
21-30 ปี	17	17.00
31-40 ปี	10	10.00
41-50 ปี	24	24.00
51-60 ปี	34	34.00
60 ปีขึ้นไป	3	3.00
รวม	100	100.00
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น	36	36.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	2	2.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.	3	3.00
อนุปริญญา หรือ ปวส.	14	14.00
ปริญญาตรี	39	39.00
สูงกว่าปริญญาตรี	6	6.00
รวม	100	100.00
อาชีพ		
ไม่มีอาชีพ (เช่น นักเรียน แม่บ้าน)	15	15.00
เกษตรกร	9	9.00
ค้าขาย	7	7.00
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	57	57.00

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ภาคเอกชน	12	12.00
รวม	100	100.00
รายได้		
น้อยกว่า 15,000 บาท	19	19.00
15,001-20,000 บาท	26	26.00
20,001-30,000 บาท	44	44.00
30,001 บาท ขึ้นไป	11	11.00
รวม	100	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง (ร้อยละ 73.00) อายุระหว่าง 51-60 ปี (ร้อยละ 34.00) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 39.00) อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 57.00 รายได้ต่อเดือน 20,000-30,000 บาท (ร้อยละ 44.00)

นอกจากนั้น ยังได้มีการศึกษาพฤติกรรม การและความต้องการของนักท่องเที่ยว จากแบบสอบถามและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ดังนี้

1. ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยมา 3 ครั้ง ขึ้นไป (ร้อยละ 53.00) วัตถุประสงค์หลักของการมาท่องเที่ยวเพื่อซื้อของฝาก (ร้อยละ 61.00) ระยะเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะไปเช้าเย็นกลับ (ร้อยละ 56.00) เดินทางมาท่องเที่ยวกับเพื่อน/เพื่อนร่วมงาน (ร้อยละ 72.00) ใช้ช่วงเวลาวันหยุดตามเทศกาล (ร้อยละ 68.00) หาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 57)

2. ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยว พบว่า สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ต้องการเข้าเยี่ยมชมศูนย์การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม ผ้าไหมแพรวา (ร้อยละ 92) เพื่อเรียนรู้การทอผ้าไหมแพรวา (ร้อยละ 63) ต้องการเดินทางมาด้วยพาหนะส่วนตัว (ร้อยละ 41) เป็นการเดินทางไปและ ไม่ประสงค์พักแรม (ร้อยละ 71) สิ่งอำนวยความสะดวกส่วนใหญ่ ต้องการให้มีร้านสะดวกซื้อ (เซเว่น) (ร้อยละ 86) และบริการเสริมทางการท่องเที่ยว สัญญาณอินเทอร์เน็ตใช้สัญญาณ WiFi (ร้อยละ 89)

3. ผลการพัฒนาต้นแบบกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในส่วนนี้ผลการพัฒนาต้นแบบกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปสังเคราะห์ เพื่อนำ

เสนอในการประชุมระดมความคิดเห็นการพัฒนาต้นแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโนน พบว่า

3.1 ต้นแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมการทอผ้าไหมแพรวาเริ่มตั้งแต่การการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การสาวไหม การย้อมไหม การทอไหม จนถึงออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น เสื้อ ผ้าแพรวา กระเป๋า พวงกุญแจ เป็นต้น

3.2 ต้นแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมการจักสานเริ่มตั้งแต่การ การเตรียมวัตถุดิบไม้ไผ่ในการจักสาน ลวดลายในการจักสาน วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจักสาน จนถึงออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น กล่องข้าว สุ่มไก่ กระบุง ไซตักปลา ตะกร้า ข้องใส่ปลา ชันโตก กระดัง กระจาด หาบ เป็นต้น

3.3 ต้นแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมการปลูกพืชมงคลเริ่มตั้งแต่ การเตรียมพื้นที่ การทำโรงเรือน การเตรียมดินปลูก การบำรุงรักษา การปลูก การเก็บผลผลิต เป็นต้น

3.4 ต้นแบบกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตชาวภูไทบ้านโนนเริ่มตั้งแต่ การแต่งกาย การฝึกพูดภาษาภูไท บ้านเรือนที่อยู่อาศัย การทำอาหาร การทำพิธีเหยา การร้องเพลงทำนองสรภัญญะ เป็นต้น

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎี 6A ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม การศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของ

นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมท่องเที่ยวใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม การพัฒนาต้นแบบกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้การประชุมระดมความคิดเห็น และการประเมินต้นแบบกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโนน ตำบลโนน อำเภอดำรง จังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้กลุ่มทดลองและให้กลุ่มนักท่องเที่ยวประเมินต้นแบบกิจกรรมท่องเที่ยว โดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้ ชาวภูไทบ้านโนน เป็นชนเผ่าภูไทหนึ่งในประเทศไทย ซึ่งดึกดำบรรพ์ตั้งรกรากอยู่ที่แคว้นสอสองจุไท ในอดีตชาวภูไทบ้านโนนประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ขึ้นมาเอง มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มต้องทำเอง ฝ้ายก็ปลูกเอง

ปัจจุบันเมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไปตามยุคสมัย มีการประยุกต์พัฒนาเครื่องมือที่มีอยู่แล้วให้ใช้งานได้ดีขึ้น งานที่ชาวบ้านโนนทำอยู่เป็นอาชีพหลักคืองานเกษตรกรรม ก็คือ ทำไร่ ทำนา ทำสวน ผู้หญิงก็ทอผ้าอยู่ ใต้ถุนบ้าน ผู้ชายก็ไปทำไร่ ทำนา ทำสวน มีความภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นของตนเอง ชาวภูไทบ้านโนนเป็นคนที่มีความจิตใจกว้างขวาง อหิยาภัยดี ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความรักใคร่กันดี ผู้ชายจะเป็นผู้นำในเรื่องต่างๆ อาหารของชาวภูไทบ้านโนนเป็นอาหารพื้นบ้านตามฤดูกาล นิยมรับประทานอาหารที่ทำ

เองที่บ้าน การแต่งกายก็จะสวมใส่ผ้าทอที่ทำขึ้นมาใช้ภาษาพูดก็จะมีอัตลักษณ์สำเนียงภาษาภูไท บ้านเรือนที่อยู่อาศัยจะเป็นลักษณะบ้านยกสูงมีใต้ถุน ด้านพิธีกรรมทางความเชื่อ ก็มีพิธีเหยา คือการเรียกขวัญกำลังใจให้กับผู้เจ็บป่วยที่อาจไปรักษาจากทางแพทย์แผนไทยและแผนโบราณแล้วไม่หาย ในเรื่องผ้าไหมแพรวาที่บ้านโพนเป็นผ้าที่เรียกว่า ราชนิแห่งใหม่ ก็มีเรื่องเล่าว่า ซึ่งประมาณปี 2520 สมเด็จพระราชินีแห่งรัชกาลที่ 9 เสด็จที่จังหวัดสกลนคร คณะชาวบ้านโพนได้เข้าเฝ้าขอรับเสด็จ เมื่อทรงทอดพระเนตรเห็นก็ได้ถามว่าเป็นชุดอะไรทำไมแต่งกายสวยงามเป็นชุดที่ไม่เหมือนคนอื่น ๆ ที่มารอรับเสด็จ ก็ได้เรียกมาพบได้ซักถาม ทรงสนพระทัยและชื่นชอบ จึงได้ทรงให้ตัดชุดฉลองพระองค์ขึ้นทูลเกล้า และทรงให้จัดตั้งศูนย์ศิลปาชีพบ้านโพน เพื่อเป็นศูนย์แสดงประวัติความเป็นมาของชาวภูไทบ้านโพน และจุดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมแพรวาขึ้นจนถึงทุกวันนี้ ผ้าไหมแพรวาที่บ้านโพนจะมี อัตลักษณ์ในการทอ โดยใช้การขีดด้วยมือทุกผืน ซึ่งแต่ละผืนจะใช้เวลานาน บางผืนใช้เวลาเป็นเดือน เป็นปี เป็นหลายปี ตามขนาดตามลวดลายที่ยากง่าย มีราคาค่อนข้างแพง แต่ละผืนจะมีผืนเดียวในประเทศไทย เนื่องจากจากทอผ้าด้วยการขีดลายแต่ละครั้งจะไม่สามารถทำเหมือนเดิมได้ แต่อาจคล้ายหรือใกล้เคียงนั้นพอทำได้ ซึ่งปัจจุบันมีลวดลายมากกว่า 70 ลวดลาย ลายที่ปรากฏบนผ้าไหมแพรวาที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของผ้าประเภทนี้ ประกอบด้วยลายทั้งหมด 3 ส่วน 1) ลายหลัก คือ ลายที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งปรากฏในพื้นที่ส่วนใหญ่ของผ้าในแนวนอน ลายหลักแต่ละลายมี

ขนาดความกว้างของลาย ประมาณแฉะละ 8-12 เซนติเมตร ในแพรวาผืนหนึ่งๆ จะมีลายหลักประมาณ 13 แฉะ ลายหลักต่างๆ เช่น ลายนาคสี่แขน ลายพันธุ์มหา ลายดอกสา ฯลฯ 2) ลายคั่นหรือลายแถบ คือ ลายที่มีขนาดเล็กอยู่ในแนวขวางผืนผ้า ความกว้างของลายประมาณ 4-6 เซนติเมตร ทำหน้าที่เป็นตัวแบ่งลายใหญ่ออกเป็นช่วงสลับกันไป เช่น ลายตาไก่ ลายงูลอย ลายขาเข ฯลฯ 3) ลายข้อปลายเชิง หรือลายเชิงผ้า คือลายที่ปรากฏอยู่ตรงช่วงปลายของผ้าทั้งสองข้าง ทอดติดกับลายคั่น ทำหน้าที่เป็นตัวเริ่มและตัวจบของลายผ้า มีความกว้างประมาณ 4-10 เซนติเมตร เช่น ลายข้อขันทมากลายดอกบัวน้อย ลายใบปุ่นน้อย ฯลฯ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยมา 3 ครั้งขึ้นไป วัตถุประสงค์หลักของการมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่เพื่อซื้อของฝากระยะเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะไปเข้าเย็นกลับ เดินทางมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่กับเพื่อน/เพื่อนร่วมงานใช้เวลาส่วนใหญ่วันหยุดตามเทศกาล หาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่จากอินเทอร์เน็ต สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ต้องการเข้าเยี่ยมชมศูนย์การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมผู้ไทย ผ้าไหมแพรวา กิจกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการเรียนรู้การทอผ้าไหมแพรวา การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวกิจกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการใช้พาหนะส่วนตัว การอำนวยความสะดวก ส่วนใหญ่ต้องการร้านสะดวกซื้อ (เซเว่น) ที่พักรวม ส่วนใหญ่ต้องการเดินทางไปกลับไม่พักรวม และการบริการเสริมทางการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ต้องการการบริการเสริมทางการท่องเที่ยว สัญญาณอินเทอร์เน็ตใช้สัญญาณ WiFi

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

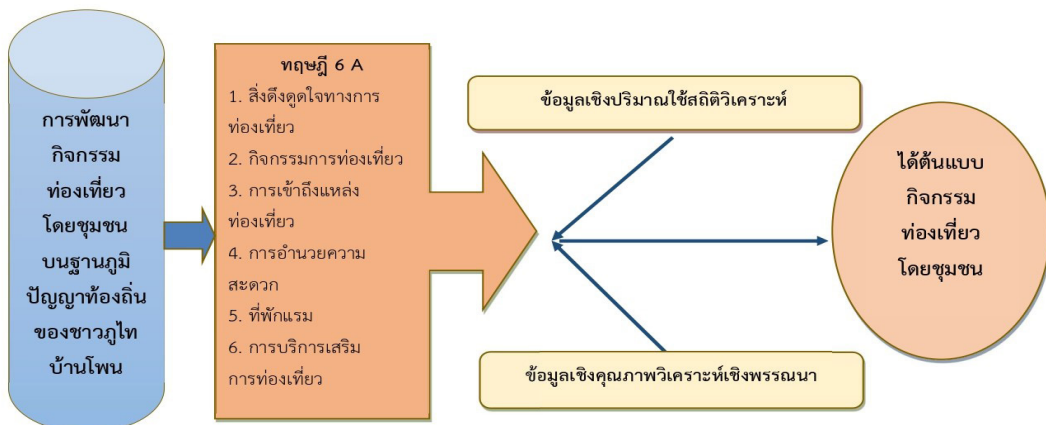
ข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การพัฒนาต้นแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอดำม่วง ควรกำหนดนโยบายให้กับโรงเรียนหรือสถานศึกษาในพื้นที่ กำหนดให้มีหลักสูตรในการเรียนการสอนเกี่ยวกับการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโพน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปเกี่ยวกับการออกแบบสวัสดิการต่างๆ ของ การทอผ้าไหมแพรวา การจักสาน เป็นต้น รวมทั้ง การพัฒนาสายพันธ์การปลูกพุทรา ควรมีการวิจัย ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการพัฒนา เทคโนโลยีในกระบวนการทอผ้าไหมแพรวา การจักสาน รวมทั้งการปลูกพุทรา ให้ได้มาตรฐาน และมีคุณภาพสู่ระดับสากล และควรมีการวิจัย ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับรูปแบบการ ตลาดที่หลากหลาย และตลาดออนไลน์ในชุมชน นอกชุมชน และกิจกรรมทางการตลาดด้านอื่นๆ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ต้นแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวภูไทบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่เป็นไปตามกรอบแนวคิดทฤษฎี 6A ซึ่งประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity) ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Access) การอำนวยความสะดวก (Amenity) ที่พักแรม (Accommodation) และการบริการเสริมทางการท่องเที่ยว (Ancillary Services) และเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยชุมชนที่ชุมชนเป็นเจ้าของ ชาวบ้านมีส่วนร่วม ในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง ยกย่องคุณภาพชีวิต มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม คงเอกลักษณ์และ วัฒนธรรมท้องถิ่น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เกิดผลตอบแทนที่เป็น ธรรมแก่คนท้องถิ่นและมีการกระจายรายได้ สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

ภาพที่ 1 โมเดลการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณัฐ พงศ์เนศภาคิน. (2561). รัฐบาลเดินหน้ายกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนวางแนวปฏิบัติให้
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีทิศทางเดียวกัน หวังเป็นเครื่องมือหลักสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ
ฐานรากอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2561). คู่มือพระครูประกาศปัญญาธร
กระบวนการพัฒนาและยกระดับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: บั๊คพลัส พับลิชชิ่ง.
- Cochran, W. G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons.